

Datum 2026-09-04
Dnr 3.1-26/0089,
3.2-26/0092

Beslut om avvisning av anmälan och avskrivning av överlämnat ärende om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) avvisar anmälan och avskriver överlämnat ärende om oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 9 juli 2026 överlämnade Umeå universitet ett ärende om misstänkt oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Den 14 juli 2026 inkom även en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden från signaturen dr. Karl, samma person som initierat ärendet hos Umeå universitet.

Överlämnandet och anmälan avser följande bok:

- Dignum, V. (2026). *The AI Paradox: How to make sense of a complex future*. Princeton University Press.

Misstankarna gäller att 6 referenser i boken är fabricerade. I anmälan lyfts även misstankar om att AI skulle ha använts för att skriva eller redigera vissa delar av boken.

Virginia Dignum har för nämnden beskrivit att hon inte betraktar boken som forskning utan att det rör sig om en populärvetenskaplig bok. Hon beskriver att den är utgiven av Princeton University Press under deras sektion av böcker som riktar sig till en bredare allmänhet och att inga forskningspåståenden görs i boken. Hon har skrivit boken på sin fritid och inte inom ramen för någon forskningsfinansiering.

Umeå universitet anger att de inte har några uppgifter som talar för en annan bedömning än vad forskaren redogjort för.

Motivering av beslutet

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Enligt 2 § i lagen definieras oredlighet i forskning som en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Vad som avses med forskning är inte definierat i lagen. I lagens förarbeten anges att nämnden med vägledning av de olika definitioner av forskning som finns och bedömningar i andra förarbeten får ta ställning till om ett ärende gäller forskning enligt lagen. Nämndens bedömning tar sin utgångspunkt i den definition som finns i 2 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Där anges att forskning utgör vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete eller vetenskapliga studier genom observation, om arbetet eller studierna görs för att hämta in ny kunskap, och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund, dock inte sådant arbete eller sådana studier som utförs endast inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller på avancerad nivå.

Ställningstagande

Nämnden konstaterar att den aktuella boken är skriven av en professor vid Umeå universitet. Det har i ärendet inte framkommit något som talar emot Virginia Dignums uppgifter att hon skrivit boken på sin fritid och utan forskningsfinansiering.

I bokens förord beskriver den anmälda att hennes mål är att stimulera till eftertanke och att visa att varje begrepp, varje sanning och varje visshet har en annan sida. Boken är en inbjudan att tänka kritiskt om den värld som håller på att byggas upp och den uppmanar läsaren att utforska paradoxerna kring AI, ifrågasätta perspektiv och bilda sig egna åsikter i stället för att blint anamma andras.

Där boken säljs beskrivs den som en användarhandbok för att navigera i det invecklade och ofta motsägelsefulla förhållandet mellan artificiell intelligens och mänsklig intelligens. Den beskrivs vidare som att den med tankeväckande exempel uppmanar läsarna att omvärdera sina vanligaste förutfattade meningar om de olika dimensionerna av olika nya teknologier.

Utifrån hur boken beskrivs och dess innehåll och målgrupp, samt mot bakgrund av det som är känt om hur den tillkommit bedömer nämnden att den inte utgör forskning. Misstankarna faller således utanför lagens tillämpningsområde och ska därför inte prövas av nämnden. Överlämnandet avskrivs därmed och anmälan avvisas.

Beslut i ärendet har fattats av ordföranden för nämnden Svante O. Johansson efter föredragning av handläggaren Dorota Green. I den slutliga handläggningen av ärendet har kanslichefen Jonas Jeppson deltagit.

Svante O. Johansson

Dorota Green